Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. ЧИСЛО 193. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ПЯТНИЦЯ, 19-го СЕРПНЯ 1921. — VOL. XXIX. No. 193. JERSEY CITY, N. J., FRIDAY, AUGUST 19, 1921. — THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

ВНОСЯТЬ ВНЕСЕННЄ ЗА ЯВНОЮ КОНФЕРЕНЦІЄЮ

ВАШІНГТОН, 17. серпня. — Сенатор Гарисон з Місісіпі вніс поправку до буджетового внеску в справі межинародної конференції в справі розброєння, що має відбутися у Вашінгтоні, падолисті сього року.

Внесеннє се постановляло, що американські представники на сю конференцію мають право видати 200.000 долярів. Сенатор Гарисон вносить поправку, щоби представники Злучених Держав вживали всіх своїх сил на те, щоби довести до явного відбування засідань конференції.

Так як внесенне про видатки для американських представників було ухвалене комітетом і приходить під обради повної палати сенату, то для ухвалення поправки сенатора Гарисона треба буде усувати зпід нарад внесок, а на се треба буде дві третини голосів палати і поіменного голосовання. Се власне обуріює декотрих сенаторів, які не малиби нічого проти такого внесення і проти його повалення, коби лише їх імя притім не фігурувало як його противників.

За внесенням заявилися сенатори републиканські Джансон і Бора.

ОСТРА КРИТИКА ЗАКОНОПРОЕКТА ПРО ПОДАТКИ.

ВАШІНГТОН, 17. серпня. — Всі конгресмени, що належуть до демократичної партії, відбули вчора засіданнє в справі законопроекта про податки, що сими днями приходить під обради повних палат конгресу. По засіданню видали вони спільну заяву, в котрій остро критикують законопроект.

В заяві підносять, що законопроект має на ціли зняти податкові тягарі з великих підприємців, з наживників та з богатих людий, а вложити їх місто сього на менче заможних. Вона закидає, що законопроект зломив обіцянку, дану підчас виборів усіми партіями, що податки зменчаться і розложиться відповідно до податкової сили ріжних верств населення.

ОСТРА КРИТИКА НА ВИЛСОНА.

Підчас загальної дебати в палаті послів над податковим законопроектом конгресмен Фордней, председатель комітету, напав з острою критикою на демократичну партію і бувшого президента Вилсона. Він закидав демократичній адміністрації марнотравство і розтрату публичного гроша підчас війни. Він казав, що Америка мала за вісім літ так богато демократії, що давби Біг, щоби вже більше се нещасте її не навіщувало. Через демократичну адміністрацию країна найшлася в дуже поважним фінансовим положенню. Навіть хочби усі довжники Америки повідплачували свої довги, то Злучені Держави все ще малиби 14 міліярдів долярів довгу, з котрого лише один міліярд походить з часів перед війною. Демократична адміністрация заряджувала невідповідно зелізницями, телефонами, телеграфами. Вона жадала, щоби її віддати під заряд усі сі підприємства, хоч сего не потрібно було до ведення війни.

Мимоходом Фордней робив острі напади і задавав ще острійші притики на адресу Вилсона. Він говорив, що Вилсон аж два рази їздив до Парижа в пошлюбну подорож; що він походжав по Парижі як пава; що він надуживав державних фондів для звеличання власної особи; що він уживав свого становища, щоби збогатити свою родину; що на париській конференції він був зовсім під впливом чужих політиків.

Форднейови відповідав демократичний конгресмен Рардннер, протестуючи проти сеї промови як спроби оклеветати Вилсона.

ДИКИЙ ЛІНЧ.

ОГЕСТА, Джорджія, 17. серпня. — Юрба замаскованих людий напала коло четвертої години рано на Університетський Шпиталь, витягнула звідти тіло Мурина Волтера Смолей, котрий вчора вбив двоє білих людий і постріляв осьмеро других, а потім самий згинув, вбитий білями, повезли за місто і спалили. Опісля зібрали порох і звернули його шпиталеви.

Подія була вислідом сварки межи Смолей, котрий був шофером, та форманом фабрики возів, для котрої Смолей працював, Гайтавером. Вони бились кілька разів, а нарешті Смолей убив Гайтавера. Втікаючи Мурин добув револьвера і почав стріляти. Одна його куля попала в склеп і ранила старуху Гил, котра тої припадково була в склепі. Коли полісмен Мур кинувся за Мурином, Мурин положив його трупом. Опісля ранив ще вісім других осіб, заким його ранили смертельно.

ПРИХИЛЬНИКИ „ДОМАШНЬОГО ВИРОБУ" ПОБІДИЛИ НА КОНФЕРЕНЦІЇ ПАЛАТ КОНГРЕСУ.

ВАШІНГТОН, 17. серпня. — Представники палати послів і сенату на спільній конференції, що відбулася тут нині, прийшли до повної згоди щодо нового законопроекта про виконуванне конституційної постанови проти напитків.

Обі сторони згодилися на законопроект в такій формі, як він був предложений; він постановляє, що виконуючі прогибіційний закон можуть переводити домашні ревізії лише в тім случаю, як вони мають якісь дані на те, що там робиться горівку на продаж або продається. Сі сова пояснять в той спосіб, що кождому вільно робити всякі напитки для свого власного ужитку.

ОБТИНАЮТЬ ПЛАТНЮ.

МОРІСИН, (Ллінойс), 16. серпня.—Дві тутешні найбільші фабрики розпочали наново працю по 6 нечинних місяцях. Приняли всіх давних робітників, але пейду їм знижили від 15 до 40 процентів.

МОГУЧИЙ РОЗВІЙ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПРЕСИ.

В Злучених Державах в протягу року видруковано 11 міліярдів 225 міліонів примірників газет, як се доносить цензорне бюро.

Циркуляція 2.433 дневників дійшла в сім році до 32 міліонів 736 тисячів примірників денно, отже побільшилася в порівнанню з минувшим роком о близько 14 процент.

Циркуляція 593 тижневників виносила 20 міліонів примірників в тижни.

Коли почислити всі періодичні видавництва, від дневників до квартальних видавництв, то ціла річна циркуляція дійшла в минувшім році до 15 міліярдів 476 міліонів примірників.

Вартість друкарськых і иньших матеріялів, зужитих в тій цілі, виносила кругло 1 міліярд 529 міліонів долярів.

ЗЛІНЧУВАЛИ МУРИНА.

КІНГСТОВН, Норт Каролайна, 16. серпня. — Товпа, зложена з 2000 узброєних мущин, видобула з вязниці Мурина Витсфілда, оскарженого за напад на білу женщину. За містом, мурина повисили на дереві; його тіло було нашпиковане кулями від револьверових стрілів.

ГРІМ—ДОБРИЙ ГОЛЯР.

Недавно грім поранив одного американського фармера на вестах, в хвилі, коли провадив коні до шопи. Оголомшений фармер впав на землю, однак по хвили очуняв і пішов до дому.

Коли жінка з переляком дивила на його голову — фармер поглянув в зеркало і побачив, що його волосся на половині голови було до чиста оголені. Найлучший голяр не потрафивби так гладко оголити волосся, як се вчинив грім.

ЗАБИВ ЖІНКУ І СЕБЕ ЗА КУСОК РИБИ.

З Канзас Сіти доносять, що робітник Пейн, попавши в злість, що жінка наділа рибу з консервової пушки, забив жінку, а відтак сам відібрав собі життя.

„Чи то все, що зіставилась для мене" — сказав Пейн побачивши в пушці наділжену рибу. Пірвав молоток і розтріскав жінці голову, потім в додатку підрізав їй ще горло. Тим самим ножем підрізав горло і собі.

МІСТО ПІНСК ЗГОРІЛО ДО ТЛА.

НЮ ЙОРК, 16. серпня.—Депеша з Варшави доносить, що ціле місто Пінск, на Білий Руси, впало жертвою страшної пожежі.

300 будинків є знищених комплектно, 50 тисяч людий позбавлених даху над головою.

НІМЦІ БУДУТЬ ПРОВОДИТИ СВІТОВІЙ ТОРГОВЛІ.

Американський сенатор Бора, недавно висказав свою гадку публично, що Німці, мимо програної війни, обіймуть провід в світовій торговлі, єли другі великі держави не ограничать своїх величезних видатків на нові зорущення.

Німці є тепер в кориснім позиції економічного опанування світом тому, що по переведенню розорушення, звільнилися від величезних тягарів, які давніше мусили оплачувати на армію і фльоту. Вправді Німеччина мусить заплатити 33 міліярдів военного відшкодовання, однак примірном Америка буде мусіла платити на военні приготовання ще більшу суму, коли не покине своїх дотеперішних видатків на війско і фльоту.

ПЕС ВИРАТУВАВ ФАРМЕРОВИ ЖИТТЯ.

Фармер Родней Вилсон в Висканзін, за яким пустився розюшений бик, завдячує виратування життя свому вірному псови.

Пес побачивши свого пана в небезпеці, кинувся на бика і так довго його переслідував поки фармер не вспів схоронитися в безпечне місце.

Вірний пес відніс в нерівнім бою сильні покалічення.

НОВІ ЖЕРЕЛА ПРАЦІ.

ПЕТЕРСБУРГ, (Індіяна), 16. серпня. — Вуглева компанія Пайк Конти приняла 375 людий до праці в копальні Атляс. Від трех місяців робота в копальні була застановлена.

МЕРТІНС ФЕРИ, (Огайо), 16. серпня. — Фабрика циновоі і сталевої бляхівки вітворила наново роботу, приймаючи 800 робітників. Від читирох місяців фабрика була нечинна.

НАЦІОНАЛІСТИЧНЕ БОЖЕВІЛЛЯ

В пятницю, дня 28. липня, о год. пів до 5 рано, заїхали міські помпієри перед каменицю „Просвіти", Ринок ч. 10. у Львові і зняли великі українські вивіски книгарні Товариства ім. Шевченка та Краевого Союзу Кредитового. На запит возного Союзу, чому вони це роблять, відповіли, що мають такий приказ. Возний удався зараз до директора Союзу гром. Саевича, але він нічого не знав про цей новий розпорядок. Помпієри спокійно зробили своє діло і відїхали, а на камениці „Просвіти" полишилися тільки великі діри — як ще одні свідки теперішного лихоліття.

КРІВАВА ЗАБАВА.

Парубки села Розвадова над Дністром запросили були на минулу неділю надітицьких хлопців на охоту до себе. Коли один з надітицьких взяв був розвадівську дівчину до танцю, розвадівські підпарубочі вибдерли з зависти її з рук гостя. На це обурилося старше парубоцтво і в обороні гостей розпочало бійку в підпарубочими. Бійка вийшла дуже крівава. Хлопці докалічилися ножами до голові і лиця, так що трох з них зараз таки відвезено до лікаря. А все те ізза дівчини.

КІНЦЕВЕ ЗАСІДАННЄ НАЙВИСШОЇ РАДИ

На кінцевім засіданню Найвисшої Ради, яке відбулося 13 серпня, порішено знести цлову границю в німецьких надренських провінціях під услівем, що Німці заплатять вчас припадаючу рату военної контрибуції та не будуть бойкотувати французьких товарів.

Французький премієр відповідав на атаки льорда Керзона, англійського заграничного міністра в справі окупації вуглевого дистрикту Рур.

Керзон говорив, що окупація потягає за собою значні видатки та ображає народні чувста Німців.

В справі побоювання голоду в Росії Найвисша Рада порішила, щоби в склад міжнародної комісії допомоги Росії запросити не тілько престонників аліянтів, але також репрезентантів Швеції, Данії Норвеції та иньших невтральних Держав.

Відношення сеї комісії до Росії має бути неофіціяльне та оперте на гуманітарній, але не політичній основі.

При кінци Найвисша Рада приняла резолюцію, щоби звернутися до конгресу Злучених Держав з просьбою о приспішення ухвали відповідного закона, на підставі якого американський уряд бувби уповажнений сповнити свій плян фінансової помочі економічно знищеній австрійській републиці.

ІРЛЯНДСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ ВІДБУВАЄ ПЕРШУ ПУБЛИЧНУ СЕСІЮ.

ДОБЛИН, 16. серпня. — Ірляндський републиканський парламент зібрався сегодня на перву публичну сесію, щоби повзяти ухвалу в справі мирових пропозицій, предложених англійським правительством.

При відкриттю парламенту було учасних 130 членів, між ними такі, що доси знаходилися в англійських тюрмах та шість послів — жінок з графинею Маркевичевою на чолі.

В промові, вию президент ірляндської републики Де Валера відкрив перший ірляндський парламент — він заповів, що передасть парламентові всі услівя англійського правительства в справі заведення тревалого мира між Ірляндією і Англією і в справі державних основ ірляндської републики.

Де Валера заявив, що Ірляндія обстоює цілковити відокремлення від Великої Британії.

В СОВЕТСЬКІЙ РОСІЇ ЗНЕСЕНО ПРОГІБІЦІЮ.

РИГА, 16. серпня.—Московські газети доносять, що на основі декрету ради комісарів, в Росії позволено фабрикувати і спродавати горячі напитки, які містять в собі найбільше 14 процент алькоголю. Напитки будуть дуже високо оподатковані.

Прогібіція датує ся в Росії ще від перших місяців війни, коли цар Николай скасував в Росії водку. Аж до послідних часів большевицьке правительство строго удержувало в силі прогібіцію в Росії.

ІРЛЯНДІЯ НЕ ВІДСТУПИТЬ ВІД ЖАДАННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ

ДОБЛИН, 17. серпня. — На сегоднашнім другім засіданню ірляндського парляменту, президент Де Валера заявив, що Ірляндія змушена відкинути пропозиції англійського правительства.

Де Валера говорив:

— Індійська пословиця каже: „Здуриш мене раз — є встид для тебе; здуриш мене другий раз — се вже встид для мене".

— Ірляндський народ не дасться другий раз здурити. Англійське правительство заявляє, що дає Ірляндії становиско відрубної домінії.

— Однак се, що англійське правительство дає Ірляндії в своїх пропозиціях — се не автономія домінії.

— Кожда домінія Великої Британії має право відлучитися від великобританської імперії — однак Ірляндії сего права відмовляється. Ірляндія мусить бути раз навсе причілкою до Англії.

Дальше говорив Де Валера, що се неправда, що Ірляндці ненавидять Англію. Ірляндці ненавидять англійський режім, бажанне Англії панування над Ірляндією.

Відношення до себе обох народів мусять бути вирішені на основі справедливости і права.

Ірляндський народ не уступить від свого права, мимо сего, що Англія знова стягає нові маси військ до Ірляндії — закінчив Де Валера.

ВІСТИ ПРО ПОВСТАННЯ НІ СИБІРІ ПЕРЕСАДЖЕНІ.

ТОКІО, 17. серпня. — Вісти, які тут наспіли з Сибіру доносять вправді про антисоветські повстання на Трансбайкалю і в сибірській републиці, однак донесення про обем сих повстань показалися пересаджені.

Се відноситься до вісти, яка в минувшім тижню наспіла з Владивостоку, що большевицьке правительство сибірської републики зістало повалене і головне місто сеї републики Чита впало в руки антисоветського війська.

НОВА ПОЛЬСЬКА НЕБЕЗПЕКА НА ШЛЕСКУ.

БЕРЛІН, 17. серпня, — Після надходячих відомостий, ситуація на Шлеску стає знова критична. Великі відділи польських повстанців громадяться в Сірадю, Вілюню, Ченстохові і Бендзині. Польські повстанчі відділи старалися перейти шлеську границю, однак їх відперто.

Польський заряд гірничого округа в Ополю видав відозву до польського населення з зазивом, щоби неузнати нову проволоку, яку аліянтські держави постановили в шлеській справі в Парижи.

Посол Корфанти вернув до Сосновиць і має обїхати Шлеск в агітаційних цілях.

ТОРГОВЕЛЬНІ ВЗАЄМИНИ МІЖ ІТАЛІЄЮ І СОВЕТСЬКОЮ РОСІЄЮ.

РИМ, 17. серпня. — Приготовлене до торговельного договору між Італією і совєтською Росією вже є на укінченню. В найблизшім часі буде зредагований зміст договору і договір буде підписаний італійським урядом і совєтською торговельною делегацією.

Після резолюції італійсько-російської торговельної комісії — торговля між Італією і Росією має бути сейчас піднята.

Італія жадає, щоби всі користи, які совєтське правительство признало, або в будучности признасть другим державам — мали примінення також до італійської торговлі з Росією.

Італійське правительство зобовязалося не вести ніякої політичної пропаганди на території совєтської Росії.

ЛІГА НАРОДІВ ЗБЕРЕТЬСЯ 27. СЕРПНЯ.

ПАРИЖ, 17. серпня. — Засідання Ліґи Народів, в справі порішення справи Горішнього Шлеска, мають розпочатися дня 27. серпня в місті Женеві, в Швайцарії.

Таку дату поставили граф Ішії, президент Ліґи в порозумінню з премієром французького уряду Бріяном і Буржов, французьким членом Ліґи.

Урядове скликання засідання Ліґи Народів наступить допрева тоді, коли прийде відповідь від всіх прочих членів Ліґи.

БРОВН І ЛІТВІНОВ БЛИЗЬКІ ПОРОЗУМІННЯ.

РИГА, 17. серпня. — Сегодня вже прийшло до порозуміння між російським делегатом Літвіновом і Бравном, представником американської ратункової адміністрації, в справі найголовніщих точок способу ведення ратункової акції в Росії.

Початково совєтське правительство жадало, що воно має право обмежати число американських урядників, які будуть чинні при ратунковій акції в Росії, та що в случаях потреби — совєти можуть видалювати таких американських функціонарів з території Росії, котрі оказалибися неляльні супроти совєтів.

На се американська адміністрація не згодилася і Літвінов предложив Бравнови новий проект, який буде висланий до Вашінгтону до затвердження.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ГРОШІ НА БОНДИ

ПОЗИЧКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ НАЛЕЖИТЬ СЛАТИ НА АДРЕСУ:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA (2ND DEP.)
1901 COLUMBIA ROAD, N. W., WASHINGTON, D. C.
ТА ПОДАТИ ІМЯ І АДРЕСУ. БОНДИ ВИСТАВЛЕНІ НА 5, 10, 25, 50 ТА 100 ДОЛЯРІВ

ЗАСТРАШАЮЧІ РОЗМІРИ БЕЗРОБІТТЯ В АМЕРИЦІ

Нарешті вже навіть і американський уряд признае, що безробітте в Злучених Державах прибрало застрашаючі розміри.

Секретар (міністер) праці Дейвис предложив позавчора американському сенатови урядовий звіт про величину безробіття. Основуючися на урядових даних, Дейвис подае, що число безробітних в Злучених Державах виносить тепер близько шість міліонів, бо коло 5.735.000.

Секретар праці обчисляе, що в американських фабричних і механічних промислах (до котрих належить також будівляний промисл) находиться тепер без роботи 3,900.000 робітників; в копалнянім промислі коло чверть міліона; в торговлі і канцелярійній роботі коло 450.000; в домашній службі коло 335.000; в транспортовій службі (зелізниці, кораблі і т. д.) коло 800.000. Се все однак не докладні обчислення, а лише приближні, бо число безробітних в ріжних промислах постійно зміняеться.

Після думки департаменту праці, найкраще стояли роботи коло марта минувшого року. Менче-більше в той час богато жінок, дівчат і хлопців потратило роботу і вернуло зі зарібку домів.

Чи безробітте росте, чи зменшуесь, на се департамент праці ще не дав відповіди. Він додав лише до свого звіту справоздание департаменту праці стейту Ню Йорк, з котрого виходить, що безробітте за кілька послідних місяців зросло, але дуже незначно.

Шість міліонів безробітних се число, яке повинноби занепокоїти всякого займаючогося громадськими справами чоловіка. Та американські конґресмени видно не з тих. Вони ще нічого не зробили, ані безпосередно ані посередно, для облекшення безробіття, а сенат того самого дня, як дістав звіт секретаря праці, ухвалив собі чотиритижневі вакації.

КОШТОВНА ОБОРОНА ПРАВ.

Вілїем Трейсі, директор бюра посередництва в стейтовім пенсилвенійськім департаменті (міністерстві) праці і промислу, оголосив урядові обчислення про страйки робітників в сьому стейті.

Департамент зібрав дані про 323 страйки, які мали місце в стейті Пенсилвенія в першій половині сього року. Се дуже велике число. Каже департамент праці і промислу, що від самого заложення бюра в 1916. році ще ніколи не записано за пів року тільки страйків, як в першій половині 1921.

Замітні також причини страйків. Заплата була головною причиною; вона викликала 184 страйки. Другою важною причиною являеться очивидно довжина робочого дня; се було причиною 14 страйків. Третою причиною являеться признанне юнії; через се одно було в стейті 21 страйки. Вісім страйків завдячуе свій початок стремлінню робітників до поправи умов праці. Деколи дві або й три причини співділали разом. Ось так, заплата і довжина робочого дня викликала 69 страйків, заплата і умови праці 2, довжина праці і признанне юнії 21, а заплата, признанне юнії і умови праці 1.

Ще цікавійше обчисленне коштів страйків для робітників. Отже 323 записані страйки пенсильвенійських робітників в першій половині сього року коштували робітників в самій лише втраті зарібку 25 міліонів 413 тисяч 305 долярів. Отсе ті великі кошти, які мусять поносити робітники в обороні своїх прав, протестуючи проти продовження робочого дня, або жадаючи його скорочення; домагаючися підбільшення заплати або опираючися її знижуванню; домагаючися від підприемців кращих умов праці; та жадаючи від них говорити з робітничою юнією як з повноправним повновласником робітників.

В поступових краях світа, а передовсім в Австралії і Новій Зеляндії, уже дуже богато зроблено, щоби запобігти стратам через страйк. Чотири британські кольонії, а саме: Нова Зеляндія, Західна Австралія, Нова Південна Валія, і Австралійська Домінія уже мають коло трийцять літ закони, які кажуть кожде непорозумінне межи підприемцями і робітниками віднести наперед до роземної ради або полюбовного суду. Богато европейських країв пішло слідами австралійських кольоній. Злучені Держави, як в богато инчих справах, так само і в сій, ідуть за другими народами в хвості. Однак 25 міліонів долярів втрати для робітників одного лише стейту повинно відай бути досить великою сумою, щоби повести аґітацію за законом, який мігби хоч в части запобігти сьому великому, для робітників серед даних обставин конечному, але серед инчих зовсім злишнього видатку.

УКРАЇНА ПІД МОСКОВСЬКИМИ БОЛЬШЕВИКАМИ.

КИЇВ.

Сі відомости я подаю зі слів людини, що лише два тижні тому була в Київі.

Коли людина, що не бачила Київа вже два роки, — каже оповідач — зараз попалаб в нього, то Київа не пізналаб.

Вулиці брудні, які можна уявити собі тільки в паршивому місточку, мостова збита, серед вулиць цілі ями. Будинки обдерті, обшарпані; шиби в окнах повибивані й позатикані ріжними ганчирками.

Що крок стоять руїни колишніх красивих і гордих будинків. Ви маете повну уяву того, ніби раптом попали в яке місто, тільки-що зруйноване боями в самому місті під час світової війни...

Навколо мертво — віе пусткою.

Колись Київ славився своїми обсадженими деревами вулицями, бульварами й садами. З цього нічого не залишилося. Дерева на вулицях, бульварах, скверах і, навіть в приватніх садах повирубовані. На місце скверів чорніють невикорчувані пеньки або незакидані ями від корчування цих пнів хатніми засобами.

На вулицях пусто, нема й помину того кипучого життя, яким славилася столиця України.

З мешканців, хто мав змогу, втік з міста на село, ратуючи себе й свою родину від голодної смерти.

Хто-ж залишився в місті й не належить до привілейних клясів комуністичної буржуазії, ховаеться від людського ока.

Особливо місто обезлюдніло після останніх облав на „труд-дезертирів", буржуїв і „проституток".

При кожній з таких облав хапали всіх, хто тільки попадався. Звільнялися лише ті, хто належав до „привілейних" клясів. Так в труд-дезертири попало велике число інтеліґенції, дрібних ремісників, а в число „проститутoк" — богацько незайманих дівчат. Але треба уявити той жах їх, коли зі всіма захопленими при облаві на проститутoк, стали поводитися, як з справжніми проститутками й використовувати їх для розваг червоної армії та „товаришів комуністів".

Труд-дезертирів же направляють на „каторжні" (як кажуть Кияне) роботи — на рубку лісів. Там їх примушують працювати понад сили в проголодь. Через тиждень, або два ці „каторжане" відправляються від виснаження на той світ в найліпшому випадкові за допомогою большовицьких лікарень.

Отже ці „облави" примушують звичайного мешканця ховатися й зявлятися на вулицю лише на випадок неминучої потреби.

До цього в останній час Чека лютуе особливо ретельно, вишукуючи контрреволюціонерів і петлюрівців, і мешканець не певний, чи зможе з кожної подорожі по вулицях Київа повернутися додому, чи не буде розстріляний.

Всі ті мешканці, що не мають змоги виїхати з Київа, буквально голодують. Постійні повстання й повстанські загони, що ведуть партизанську боротьбу майже в передмістях самого Київа, не дають змоги провезти хоч яких продуктів до міста.

Не прибільшуючи можна сказати що дві треті населення вимирае з голоду.

Місцеві торговельники харчовими продуктами, що мають руку на верхах, й навіть негласно, через підручних осіб самі служачі в ріжних „продкомах", а також спекулянти селяне, що умудряються пробитися до міста, хоч і в невеликому числі, ведуть шалену спекулятивну торговлю.

Центром цеї торговлі являються базарі, особливо Галицький.

Тут ви знайдете все... Тут все продається й купується... Крик, галас, бійка...

Кожний спекулюе чим тільки може. Стараються обмінятися, тому що ціни на продукти нечувані. Сорочка ношена — 120, або 150 тисяч рублів. Пуд картоплі до 100.000 советських рублів.

Не дивлючися на те, що большовицька влада відкрила „пріюти для жебраків" — жебраків тисячі.

Але це жебраки зовсім иншої марки — це наша інтеліґенція, бувші іноді заможні родини.

Це ізгої, яких не приймають навіть до згаданих пріетів, бо на них лежить „тавро Каіна" — буржуй.

Ці нещасні жертви большевицького панування доведені до краю й примушені йти від малого до старого на вулицю й жебрати шматок хліба.

На Галицькому базарі їх ви побачите тисячами. Обдерті майже голі жінки з дітьми недоростками, самі діти, які своїми рухами виявляють інтеліґентно вихованих людей, пристають до прохожих з протягнутими руками, благаючи хоч шматок хліба.

Але шматок хліба — це дорогоцінна річ і мало хто його подае. Більш чути лайку, або душу роздираючі крики — бють.

Торгують краденим...

Хазяї, що находять свої річи у продавців на базарі, тут-же розправляються над злодіями під гуки й гадасування юрби.

Часто торговці, яким останнім шматтям падають тут-же на базарі й конають з голоду. Це явище звичайне й ніхто на сього не звертае уваги й не подае помочи.

Хиба міліція відвезе його „на свалку", — себ-то в больницю, де нещасний все одно сконае без їжи й догляду. Бо... „хто трудится, тот і ѣст", а не комуніст хиба „трудится"?

І от... коли населення конае з голоду, ті, що „трудятся", „власти придержащії", щоденно бенкетують по ріжних каварнях й ресторанах, де життя бе ключем. Випиваеться безліч самогону й за фляшку цеї бурди комісарі, не моргнувши оком, платять по 50.000 — 70.000 советських рублів.

Це страшенно обурюе не тільки звичайних мешканців, але й робітників.

Недавно в Київі виник бунт голодних. Большевицька влада оголосила його виступом контрреволюціонерів, що намагаються зробити переворот. Заарештован о й розстріляно сотні мешканців.

Війско в Київі складається з певних комуністичних частин. Це переважно Латиші й Жиди.

Відношення цих війск до звичайного населення, особливо Жидів, дуже зневажливе й нахабне. Але воно підтримуеться владою, в склад якої також входить велика кількість жидівського елементу. Це викликае серед населення антісемітські настрої.

Влада на це не звертае уваги.

В останній час заведено обовязкові війскові вправи для комуністів й комуністок. І знова веде ці вправи серед міста на площах і бувших скверах переважно жидівська молодь. Йде стрілянина (вправи), але ці стріли часто настрапляють на вікна будинків і людей, що йдуть по вулиці. На це ні ті, хто робить вправи, ні влада не звертае уваги.

В деяких випадках складаеться враження, що сама влада всіми засобами намагаеться розогріти антісемітизм і натравляе одну національність на другу.

Пожадливі й ласолюбні інстінкти панів і пань большевицького начальства перейшли всякі межі.

Кожний мешканець, що мае більш-менш красиву дочку чи дружину стараеться всіми засобами виправити їх подалі від Київа, щоб вона не попала на очі якого комісара або чекиста. Спосіб простий: арешт, як контрреволюціонерки, чека і т. д.

Від небезпеки такого роду не позбавлені чоловіки. Вони також можуть прийтися до смаку якому чикисту в спідниці і бути заарештованим. Всяка боротьба в цьому разі закінчуеться для некомуністів в Чека дуже неприемно.

Все те утворило клясу людей, яким не мае вільного місця в Київі і, навіть, по-за межами його.

Ці люде утворили бойову орґанізацію „Чорна маска" (зовсім як в середновіччa) і кількість членів орґанізації непомірно росте.

Попереду ця орґанізація була непомітна, а тепер буквально терорізуе комуністів. Іде поодиноке й масове нищенне большевиків.

По ночах члени „Чорної Маски" сміло розїзджають по місту на автомобілях, розстрілюючи наряди й поодиноких комуністів, що попадаються на вулицях.

Большевики орґанізували велику стіжку за орґанізацією, робили облави, алеж всі ці заходи не дали жадних наслідків і „Чорна Маска" чим далі все рільш розвивае свою діяльність.

Охріменко.

НАШЕ ГОРЕ.

Про злидні недобитків нашої воюючої і урядничої армії в Тарнові, Ланцуті, Вадовіцах та по всіляких таборах, написано досить.

Знаемо, що голодують, не мають білля, одежі, чобіт, знаемо що страдають, найгіршими страданнями: тугою, зневірою і розпукою.

Українська суспільність в Европі і за океаном глядить безрадно на терпіння своїх братів. Куди не глянеш — простягнені руки, куди не ступиш благальні голоси, в чиї очи не зирнеш — бездонний біль. Не знати, як і кому помагати? Ті, що хотілиб — не можуть, ті, що можуть, не хочуть. — Звичайна історія. До того політика стоїть як сторож над цею яскинею горя і не пускае тих, що радіб поспішить на ратунок. Політика — це нині ворог культури, ворог гуманних почувань людини. І люде терплять. Терплять за свої і за чужі ґріхи, за свідомі й несвідомі похибки. Але ці люде часто-густо мають за собою великі заслуги, силу витраченої енерґії для загального добра, силу жертви своїх найкращих літ молодости, своїх змарнованих надій і знівечених понувань. Не вжеж маемо байдужністю платити їм за це? Це неморально і непрактично, бо таким способом витворюемо велику силу горечі, кривди, смутку, а це не творчі елементи. Віра в справедливість людську, надія в побіду добра, певність, що брат твій не скривдить тебе, вислухае твоеї щирої сповіди і простить тобі, отсього мусимо добитися в нашім внутрішнім життю. В політиці, в диплъоматії, на полі бою можемо програвати справу, але в душі нашій мусимо бути здоровими, сильними і добрими, тоді остаточна побіда буде таки за нами.

Не страшмо одні других, не цькуймо брата на брата, не розеднюймо нашої громади, а добуваймо з неї останки доброго, гарного й благородного, бо це найдоросший скарб.

Пощо затроюеш ближньому останній шматок хліба, коли він і так гіркий у його? Пощо каламутиш воду, коли вона і так не чиста? Пощо зачинаеш вікно, коли й уого і так мало сонця паде, а в хаті сопух? Пощо на овиді рисуеш нові шибениці, нові пожежі, нову руїну, коли наші очи прагнуть иншого краевиду з зеленими ланами, з цвитучими садами, з новими, чистими стріхами? Не затроюй життя ближньому своему, бо йому й без того не солодко живеться!

Не злости, гніву, кари, а прощення, згоди і любови треба нам нині, бо ненависть руйнуе, а любов будуе. Що знівечено в нас роседнанием і злістю, те треба обновити обеднанием і любовю. Одиноке, що можемо зробити.

І тому не гонім від себе цього голосу совісти, котрий каже: поможи братови свойому! Поможе морально й матеріяльно. Не сороміймся до цеї акції кликати тих зпоміж себе, що помочи можуть, а не хочуть. Хай знають, що мусять! Є в нас міліонери, які розбогатіли війною, стали панами за час будування української держави, нехай же вони тепер хоч десятину дадуть для тих, що для ідеї віддали усьо, а тепер пропадають у нужді. Не вільно дивитися на таку кривду і годі довше мовчати! Мусимо потрясти, коли не совістю, так кишенею наших нових капіталістів, мусимо!

На одно звертаю увагу.

У всяких польських таборах сидять жінки наших військових старшин та урядовців разом з дрібними дітьми. Скажім, що мущини терплять за свої вольні і невольні прогріщення, а жінки обовязані ділити долю своїх мужів. Але за щож тоді терплять невинні діти і не вжеж суспільність може байдуже дивитися на діточу кривду?

Що виросте з цього голодного й голого покоління і невжеж можуть вони гарно розвиватися в отсій душній атмосфері вічних сварів, сплетень, ненависти, погроз?

Змарніюь і великий гріх приймем на свою совість.

Нехайже браття з Галичини, Буковини та із Закарпатської України подадуть руку бідним дітям з великої України. Бурси, інтернати й приватні доми хай приютять їх, поки щось не рішиться. Дитина не потрібуе богато. Маеш двое своїх, возьми трете, воно теж не чуже, воно українське, безталанного земляка твойого. Приголуби його, огрій теплом, котрого в таборах не мае, навчи розуміти, що Україна одна від Сяну по Дон і то не тільки на карті і не тільки на вічу, але глибоко в душі. Може ця дитина сторощить раз на все ті кордони, що нас розділили, може якраз вона здійснить, чого ми не могли здійснити.

В українських дітях будучність України, ратуймо українську дитину!

Богдан Л.

ВІДОЗВА

ДО УКРАЇНЦІВ, АМЕРИКАНСЬКИХ СИТИЗЕНІВ ТА БУВШИХ ЖОВНІРІВ АМЕРИКАНСЬКОЇ АРМІЇ ЗІ СТЕЙТУ ПЕНСИЛВЕНІЯ ТА ДООКОЛИЧНИХ СТЕЙТІВ.

Горожани:—

Як знаете, що наша давна вітчина, то е українська Галичина, уже два роки стогне в ляцькім ярмі. Страшний ворог Лях наложив важкі кайдани на наших братів та сестер, кайдани, яких еще світ цивілізова[illegible] бачив. Вимордував та спалив усе, а хто лишився при [illegible]го замкнув в тюрму, та додушуе там голодом та смертельними побоями. Наші патріоти, яким удалось вирвати з пазурів страшного хижака та уйти за границю, докладають надлюдських старань, аби наш край увільними від того страшного тирана.

Аби нашим борцям прийти з помочію, наша Ліґа в порозумінню з деякими сенаторами і конґресменами, які е для нашої справи прихильні, постановила вислати з кінцем сего місяця ВЕЛИКУ ДЕПУТАЦІЮ, складаючуся з Українців, американських горожан, та бувших жовнірів американської армії до Вашінґтону до президента, секретара стану, та сенаторів і конґресменів, які засідають в комісіях для заграничних справ, аби там живими устами запротестувати проти тих страшних звірств, яких допускаеться кат-Лях на нашім нещаснім народі, а заразом зажадати увільнення нашої землиці зі страшного ляцького ярма.

В виду того, наша Ліґа кличе до Вас, дорогі Браття, яким дійсно доля нашого народу лежить на серци, постарайтесь якнайскорше в своїх місцевостях вибрати чи признати бодай по двох людий до загальної депутації, і сейчас пришліть їх адреси до нашої Ліґи, аби ми могли їх про час виїзду повідомити. ДОРОГІ БРАТТЯ: НЕ МИ ВАС КЛИЧЕМО, АЛЕ КЛИЧЕ ЗАКУТА ЛЯШНЕЮ НАША СТАРА ВІТЧИНА.

Філаделфія, Па. 16-го серпня 1921.

ЗА „ЛІҐУ АМЕРИКАНСЬКИХ ГОРОЖАН УКРАЇНСЬКОГО РОДУ":

Теодор Грицей, предс.; **Гр. Самбір**, містопредс.; **Іван Борисевич**, кас.; **Мих. Рибак і Андрій Шостак**, секретарі; **Мих. Барановський, Ол. Бабяк, Др. Вол. Городиський, Мих. Коцюк, Юрій Крет**, виділові.

ЗА БУВШИХ ЖОВНІРІВ АМЕРИКАНСЬКОЇ АРМІЇ:
Василь Титанич, Петро Совірка і Михайло Дармограй.

P. S. Адреса Ліґи:
LEAGUE OF AMERICAN CITIZENS OF UKRAINIAN EXTRACTION.
329 South 4th Street, - - - - - - - Philadelphia, Pa.

Вибрані чи назначені делеґати не потребують про нічо старатись, бо потрібні меморіяли наша Ліґа мае уже готові у своїх руках. Кожда громада мае сама покрити кошта своеї делеґації.

ДАЛЬШІ ЗАКРИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ГОРОЖАНСЬКОГО КОМІТЕТУ.

Староства в Снятині, Рудках, Жовкві і Товмачі завісили діяльність Окружних Українських Горожанських Комітетів.

Проти завішення цих чисто гуманітарних інституцію, що несли поміч голодуючим, увязненим і полоненим Українці внесли рекурс.

ДОПИСІ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Письмо з Відня.

До Українського Ратункового Комітету у Вунсакет наспіло отсе письмо:

Відень, 30. липня 1921.

Високоповажаний Пане Предсідателю! Тільки вчора дійшов до наших рук лист і чек на 50 долярів, що Ви вислали ще 9. червня. Секція допомоги українським дітям і населенню при Українському Жіночому Союзі у Відні складає Вам і всьому Комітетови свою щиру подяку, що Ви в розділюванню своїх дарунків і їх не минули.

Ми є також еміґрантки, але не так давно покинули свою батьківщину і бачили своїми власними очима, яке велике горе залило цілу Україну. Сім років війни дають себе відчувати. Дорожнеча і голоднеча росте, а з тим також побільшується число сиріт, яких і так богато породила ця семилітня війна.

Як Львів ще уявляє з себе не цілком зруйноване місто, то Київ, древня столиця Великої Соборної України, уявляє з себе руїни. Богато будинків спалено, розбито, майже всі будівлі стоять без скла і вікна позабивані дошками. Люде живуть у нетоплених хатах і ходять у лахміттю замісць одежі. Варять зупу з бульбових лупинок, що колись варили свиням. У місті нема ні електрики, ні водопроводів, ні візничків. Школи пусті, бо дітям нема в що одягнутися.

Я також була учителькою і ще в 1919 році, як обставини були кращі, у мене в школі діти плакали з голоду. А що тепер, то й уявити собі страшно.

Отже ми, жінки Українки з Галичини, Наддніпрянщини, Буковини і Кубані, які не по своїй охоті покинули в таку тяжку хвилину свою батьківщину, зорґанізувались у Відні, щоб по силі допомагати своїм братам і сестрам. Ми допомагаємо, чим можемо: тим нещасним полоненим, що ще й досі страждають по далеких таборах, і біженцям з Наддніпрянщини, що так богато повтікало до Галичини і голодують, і у Відні, де зібралося так богато еміґрації. Допомога наша ще не була велика, бо ми не мали гроший. Назбирати між еміґрацією у Відні не можемо богато, бо й самі бідуємо. Але ми збираємо все: і одіж і білле і обутте і книжки і гроші, і посилаємо потрібуючим.

Маємо надію, що й надалі Ви і Ваш Хвальний Комітет будете підтримувати нашу орґанізацію і дасте змогу ще далі поширити нашу роботу.

Добре, що гроші Ви переслали в долярах, а не розміняли на корони, бо доляр тут стоїть дуже високо. Як розміняємо, то я напишу, скільки ми взяли корон за 50 долярів.

ЗА УПРАВУ СЕКЦІЇ:

Ольга Галаган.

Wien VIII. Strozzigasse 32.

Згаданих у повисшім листі 50 долярів — се була з черги вже пята посилка, яку Українці з Вунсакет вислали до старого краю (всі ті посилки були поміщені в „Свободі").

До Вас, дорогі Родимці з Вунсакет, кличемо і взиваємо до дальшої помочі. Ви своїми лептами обтерли богато сліз своїм рідним калікам, вдовам і сиротам та зробили богато для просвіти своїх братів і сестер у старім краю. Тож не забувайте надалі за свій рідний край! Складайте щедрі жертви на ратунок погибаючих невинно наших людий, а наша страдальна Вітчина відплатиться Вам за се сторицею.

ЗА КОМІТЕТ:

М. Чагарин, предс.
С. Лемішка, кас.
Й. Дзяман, секр.

АЛЕНТАВН, ПА.

Не ставаймо, а йдім дальше вперед!

По прочитанню відозви, виданої правительством Західно-Української (Галицької) Народної Републики, вигринули між українськими іміґрантами розмаїті питання. Зійдеться кількох людий, чи то при роботі, чи при церкві, чи денебудь при якій забаві, тай зачинає питати оден другого:

„А чи ти, товаришу, читав у „Свободі" відозву Західно-Української (Галицької) Народної Републики, котра взиває нас, щоби ми, американські Українці, складали позичку національної оборони для здобуття і закріплення незалежности Галицької Держави?"

„Та читав".

„А як ти на се задивляєшся?"

„Та я тобі скажу, товаришу, що після моеї гадки, то така позичка єсть конечно потрібна. Ми знаємо, що всі держави, примірóм Америка, Німеччина, Франція, а навіть і наша теперішня нова опікунка, Польща, затягали народні позички: то чомуж і нам, Українцям, сего не зробити? Се добра народна річ і ми мусимо як найскорше тоє зробити. Але я тобі скажу, товаришу, що я мабуть не буду купувати українського бонду, задлятого, що я поїду до краю — то раз. А подруге, я читаю скрентонську ґазету „Народну Волю", редаґовану п. Д. Бориском. Я думаю, що п. Бориско єсть українським редактором, бож він пише ґазету українською мовою, а ще до того оплачують її члени Українського Робітничого Союза. Та я бачу, що п. Бориско більше тягне у своїй ґазеті за польською стороною ніж за українською, отже я сам не знаю, що буду робити: чи возьму український бонд, чи ні. Правда, читаю „Свободу", котра єсть українською ґазетою і загріває український нарід до єдности і до помочи свому рідному краєви. Читаю також „Америку", котра таксамо стоїть при своїм українськім народі. А знов коли візьму в руки „Українські Щоденні Вісти" або „Народну Волю", то бачу, що ті дві українські ґазети виступають против нашого поневоленого робітника тай накликують його, щоби він і надальше остався на ляцько-московській службі, щоби він не домагався своїх прав та щоби не робив Польщі колотнечі".

От такі то розговори можемо нині почути денебудь між українськими іміґрантами, котрі жиють свобідно на вільній землі Ващінґтона. Тому то я хочу написати кілька слів в справі української народної позички.

Високоповажані Читачі і весь український Народе! Чиж нам справді не лежить на серцю наша рідна вітчина, люба Україна? Чи нам не лежить на серцю свобода нашої батьківщини? Чи ми справді вже цілком гнемо свою шию під ляцько-московське ярмо? Чи ми справді покинемо наших рідних братів і сестер, бідних вдів, сиріт, калік і старенькі родичів на поталу ляцькому розбишакови? Чиж ми не нарід? Чи ми не знаємо стати в обороні своїх братів? Коли так, то ми не варта звати себе народом!

Читаємо богато про ріжні знущання і надужиття ляцької банди над нашим безборонним галицьким народом. Коли ті надужиття і знущання не затрясуть нами і ми не станемо в своїй обороні, то будьмо певні, що ніхто чужий за нами не обстане. Ми не можемо стояти на однім місци, але мусимо йти дальше, бо не геройський той жовнір, котрий видить близький успіх своєї боротьби, а по причині своєї невитривалости подається свому ворогови. Отже недобрими героями будемо і ми, всі галицькі Українці в Америці, коли ми станемо по середині своєї роботи і зложимо своє оруже ворогови. Ні! Сього не вільно зробити, але маємо йти дальше та добиватися свободи і волі для своєї Неньки України.

Ми знаємо, що жовнір потребує оружя, бо без того він не єсть воїном і без того не може воювати. Політична робота потребує також оружя, а тим оружем є гроші. Коли будуть гроші, то поведеться дальше боротьбу з ворогом; а як не буде гроший, то наші народні провідники мусять стати на ласку і неласку ворога і ожидати від когось помочи.

Тому то Західно-Українська Народна Република віднеслася до нас, американських Українців, о поміч і ратунок. Воно звичайно буває в життю чоловіка так, що коли ми видимо свого ближнього, як він старається сам вийти з біди, то ми йому ще й помагаємо. Але коли видимо, що хтось недбалий, неспосібний і нічого за себе не старається, а лиш плаче і просить чужої помочи, то від такого чоловіка звичайно відвертаємось і він потому так хоріє і пропадає. Як з поодинокою людиною, таксамо єсть і з цілим народом. Котрі народи держать високо і гордо свої національні прапори і не устають в боротьбі за свою волю, то все найдеться хтось, що їм поможе. Так буде і з нами, галицькими Українцями. Коли ми і дальше будемо чесно й ідейно боротися; коли набудуче будемо цінити кров наших братів-мучеників дорозше від мізерного доляра; коли ми своїми грішми поведемо дальше нашу народню боротьбу, то не лиш Американці, але і всі инші культурні народи світа будуть нам помагати видобутися на волю зпід чужої кормиги.

Тому до діла, український Народе в Америці! Купуймо бонди! Нехай не знайдеться ані одного Українця в Америці, котрий не купив би хоч одного бонда. Не говорім, що безробіттє, не говорім, що їдемо до краю, але перше старáймося збудувати свій край, а щойно потім поїдемо до него.

Не 25, ані 50 долярів вартує життє одного нашого старокраєвого Січовика, а він його і так положив за свободу і волю нашої України. Ми знаємо, що кождий з нас дорого цінить свою життє. А тепер поспитаймо, кілько наших братів Січовиків віддали в старім краю своє життє на вівтар своєї вітчини. Їх там єсть не сотки, а тисячі. Тисячі ще погибнуть, бо свобода дорого коштує. А ми, американські Українці, що дали за українську свободу? Ми не дали ані одного жовніра, не дали ми ані одного життя. А то, що ми зібрали до сего часу на політичну аґітацію, тоті всі наші американські жертви не вартують за життє одного українського героя.

Кровожадний Лях виставить проти нас силу, а коли ми хочемо його побороти і з його пазурів видерти українську землю, то жертвуймо не по 5 долярів. Сотки долярів треба нам зложити, щоби Ляха побороти. Поляки в Америці, щоби виcлати свою армію до Галичини, не сотки, а тисячі складали. Вони не лише бонди жертвували, але давали свої доми і парцелі (лоти) на военний фонд. Отже вороги наші нехай послужать добрим приміром для нас, американських Українців, як і ми маємо жертвувати, коли хочемо добитися до своєї свободи. Тому обовязком кождого Українця і Українки, кождого братства, товариства, сестрицтва і кождої громади купувати українські бонди. Нехай не буде між нами ні одного Українця, котрий не мав би того свідоцтва при собі.

Володимир Кашицький.

МОДЕСТ ЛЕВИЦЬКИЙ.

ШКІЛЬНІ ТОВАРИШІ.

(Оповідання з життя).

(Продовженнє).

(4)

У мене боляче стискалося серце, коли я слухав це оповідання. Коли становий поїхав собі, я знов пішов у лікарню подивитися на побитого.

Так, це дійсно був Сережа Серебрій, хоча звичайно я цілком не пізнав-би його в такому страшному становищі, як-би не знав, що це він. був без памяти.

Але днів через два почав потроху приходити до тямку. Ще через пару днів я міг уже з ним розговоритися.

— Пізнаєш ти мене, Сергію? — спитав я.

— Пізнаю. Та я знав, що ти тут, ще як тільки сюди приїхав... Та не хотів признаватися.

— Сергію... як це ти так низько впав!...

Він мовчав.

— Що твій батько?

— Давно вже помер.

— А сестра, Варя?

— Заміж вийшла, за вчителя.

— Жаль мені тебе, Сергію... Може-б ти ще міг підправитись... Може-б ти при сестрі... вона-ж тебе так любила...

— Слухай, Модесте, — слабким голосом, але нетерпляче промовив хворий: — ти лікарь, а не піп. Покинь ті моралі всякі, а міркуй розумом. Я пропащий, бо в мене зруйноване і тіло, зруйнована й душа. Я пранцьовитий, вже літ із вісім; я п'яниця безнадійний, пранці свої гою горілкою. Душі теж нема. З юнкерської школи вигнали, бо прокрався. Як батько вмер, я сестру обікрав: вона мені дала довіреність на лік-відацію батькових справ, а я все зліквідував, за безцінь збув і їй ні шага не дав. Ще й тітку стару вона до себе взяла. Чи можу-ж я до неї йти, поганити її? У неї сім'я, троє дітей; вони бідують, бо він не багато заробляє. По якого лиха я до них піду, хоч-би навіть її чоловік не вигнав мене? Щоби-сорому їм наробити своєю персоною? Щоби дітей їм заразити своїми пранцями?

— Нещасна ти людина...

— Це правда. Шкода, що не вбили мене; одною мерзотою було-б менше на світі. І по якого дідька ти мене рятував? Обов'язок лікаря, товариська услуга? Все це ідіотська мораль, вибачай мені в цім слові.

— Не говори багато і не хвилюйся, — сказав я.

— Не говори дурниць. От коли ти дійсно болієш серцем за пропащого шкільного товариша, коли ти тямущий лікарь, а не піп без ряси, то дай мені горілки. Розумієш? щоб не горіла душа.

Я подумав хвилину і сказав:

— Добре, дам тобі горілки.

— Ну то дай-же і руку... Серожці, шкільному товаришеві, а не конокрадові.

Я подав йому руку і він міцно стиснув її. А вийшовши від його з невимовно тяжким серцем, я послав по пляшку горілки.

Через місяць Серебрій був уже у Балтській тюрмі.

* * *

Через скілька років я вже служив у Київі на посаді директора земської фельдшерської школи.

Треба було мені зробити для школи деякі меблі: класні дошки, шафи, столи, то-що. Я доручив комусь із служби пошукати мені доброго столяра, що зробивби це по совісті, з доброго й сухого лісу і по змозі швидк.

Мені привели столяра.

— Сам майстер лежить у лікарні — хворий на тіф. А то його спільник чи челядник, — сказали мені.

Я почав розказувати столярові, чого мені треба. Він слухав уважно, брав мірку, записував. В його постаті й руках було мені щось знайоме; і обличча з густою кудлатою русявою бородою аж по під очі, і ті очі з поза темних окулярів теж здавалися мені знайомі, але ніякою силою не міг я пригадати, де коли я бачив ту людину.

Обміркувавши всі мої вимоги, столяр подумав і сказав мені свою ціну — ціну чималу, як на ті часи.

— Дорого, — сказав я.

— Воно не дешево, — сказав він, але не пожалієте, бо робота буде добра, по совісті.

І голос знайомий!

— Слухайте, де ми з вами зустрічались? — спитав я.

Він усміхнувся і по тій усмішці я нарешті впізнав його.

— Авакум! —

Я вже не Авакум, а Іван Букрієв, — сказав він потиху, оглянувшись.

На щастя крім нас двох у кімнаті на той час не було нікого.

— Ну добре. Та ходім може до мене, побалакаємо... Як це ти столяром став?

— Так... це тимчасово. До тебе я зараз не піду, бо це зверне увагу. А ти ось розкажи, як до тебе потрапити, що-б нікого не розпитувати?

Ще було не трудно зробити, бо я жив тут таки, при школі, у дворі.

— Добре, — сказав він. — У вечері прийду.

Я насилу діждався вечора, так хотілося з ним побалакати. Нарешті він прийшов.

Усадивши старого товариша, почав я розпитувати його: де він був за цей час, що робив?

— Ти-б краще спитав: де я не був і чого не робив? — з легенькою усмішкою сказав Авакум. — Останній раз ми з тобою бачилися, либонь, тут у Київі, коли я у перше поступив в універсітет.

— Так, так, пригадав я.

— З того часу, братіку, перебував я у всіх російських університетах, крім Петербурського і Одеського; та ще загряницею був у Франкфурті і в Берні. Все ту медицину студіював та досі не скінчив. Так якось складалось нещасливо. Що правда — багато часу пропало по тюрмах, але вже тепер я поклав вибратися за границю і не вертатися, поки не скінчу науки. Бо тут, я вже бачу, не судилося мені скінчити університету: занадто добре знає мене скрізь поліція й жандармерія.

— Чому-ж ти не скінчив науки, як був у Франкфурті та в Берні? — спитав я?

— У Франкфурті тяжко жити було, голодував, а знаєш, не тільки plenus venter але й vacuus venter non studet libenter. А в Берні було-б нічого, та перешкодила та анґло-бурська війна.

— Анґло-бурська війна? Хіба вона відбувалась і в Берні? І яке твоє відношення до неї? — здивувався я.

— А таке, що з трьома иншими шибайголовами, що не мали, як і я, нічого до втрати ні по-за собою ні перед собою, поїхав я до Бурів помагати їм одбиватися від насильників.

— І бився з Анґлійцями?

— Бився, ще й добре, під командою Люї Боти. Та на лихо вхопила мене жовта гарячка, і мало не пропав я від неї. Тільки тому й не здох, що дужий та що добрі люди помогли. Одного Бура я врятував раненого, доволік його до ферми, то він потім і мені не дав здохнути і вивіз мене, ледве живого, у Льоренцо Маркец до Португальців та здав їм мене в лікарню. Мучили мене гірше, як у пеклі: заприскували хину під шкуру конячими дозами, аж досі ґулі маю на боках; але, спасибі їм, не дали таки здохнути, і як тільки трошки я піддужав, то вивезли мене назад у Европу. Всього бувало!... — зітхнув він, дивлючись кудись перед себе, задумавшись у спогадах.

А як-же ти столяром став?— зацікавився я.

— Це вже цілком инша справа. Столярства я навчився трошки в тюрмі, у майстерні, а потім на „заїмці" у старовіра в Сибіру, як утікав з заслання. Бо заслали були мене у Киїнск аж на чотирі роки, як знайшли у мене в Казані потайну друкарню, — не мою, але в мене вона переховувалася — це все одно. Подержали мало не рік у тюрмі, а потім вивезли „на прохолоду". Багато часу прогаяв я марно, і шкода було мені ще чотирі роки втратить; то я і втік; а по дороз дав мені захист у себе один старовір, добрий чоловік і добрий столяр. То я у нього трохи прожив, поки настала змога певніше мандрувати далі; а щоб дурно хліба його не їсти, то й робив я в його столярні. Всього бувало...

А тепер звідкіля ти ту узявся?

— З Томська. Як вернувся я з Африки та піддужав трохи, то потягнуло, непереможно потягнуло у рідні місця. Пом'ятаю, як лежав я у гарячці в Льоренцо-Маркеці у шпиталі, то все мені уявлялося, що я то в Кам'янці, то в Немирові у гімназії. І ти мені тоді не раз уявлявся, як живий, — додав він, приязно плеснувши мене широкою, мозолистою долонею по оліні. — Але в рідній стороні не міг я довго гаятись.

(Конець буде).

З МІЖНАРОДНОГО ЖІНОЧОГО КОНГРЕСУ.

В часі від 10. до 16. липня відбувався у Відні конгрес одної з найгарніщих по своїм завданням інтернаціональних організацій, міжнародної жіночої Ліги миру і свободи. Українки, що вже два роки слідкували за цим рухом, а від року мали власну аналогічну організацію, з інтересом чекали на цей конгрес. Принціпи самоозначення, порозуміння народів, пацифікація країн, захоплених війною, поліпшення умов життя в місцевостях, окупованих иншими народами, обмін молоді, взаїмне пізнання, виховання майбутнього людського покоління на нових, свобідних основах, все це як найгарніще пріцікавить українську жінку, як людину.

Завдяки формальним причинам українська секція не була офіціяльно принята до інтернаціоналу, а працювала як „провізорична". Се не зменшило енергії і протягом року в Відні основано було групу, головою котрої є гром. О. Конор Вілінська, а заступницями Храпко Драгоманова і д-р Суровцова. Ця група через свої представниці війшла в контакт з австрійською в якої пресовому відділі працювала постійно д-р Суровцова, піддержуючи звязок між обома секціями. З весною ц. р. основано групи у Львові, в Перемишлі і Тарнові.

Перед конгресом обєднана діяльність цих гуртків досягла високого ступіня. Крім внутрішної і ідеальогічної праці було поставлено за ціль офіціяльне приняття до Інтернаціоналу.

Після святочного відкриття конґресу і зложення привітів відбулося голосування над приняттям нових секцій до Ліги. Кандидатуру Українок принято одноголосно, серед довготревалих оплесків всіх присутних.

Предложення приняття жінок Польщі, Чехословаччини і Югославії відкинено.

Українська делегація, зложена з 20 членів, Придністрянок і Придніпрянок, вже як повноправний член Ліги взяла далі участь в нарадах конгресу.

ПОЛЬСЬКЕ ПЕКЛО НА ГУЦУЛЬЩИНІ.

Нові арешти та знущання Ляхів над гуцульськими жінками.

Дня 10-го квітня ц. р. прийшли Поляки до Миколи Рибенчука господаря в Зеленім коло Жабйого та перевели ревізію, при якій тяжко побили Миколу Ребенчука та його бідну жінку Марійку й молоду доньку Параску. І так дуже тяжко побили Миколину жінку Марійку, що вона ще й тепер лежить хора від побоїв. Того самого дня зареквірували віз від пари коний, що був власний Миколи Ребенчука та поклали віз на сани. Дорога була суха як літньої спеки. Але мусів Микола своїми волами, биками сам відвезти віз на польський постерунок. На таке звірство польської влади зеленські селяне дивилися як дивиться дитина на мертву маму. А то ще була неділя, празничний день. Тай говорили зеленські селяне між собою. Казали: А, Господи милосердний, змилосердися над нами та прочисти сих наїздників з нашої рідної землі!" Подаємо на те всі правдивих свідків. А ще дня 24. мая 1921 р. арештували Поляки Параску Шкрібляк, 55-літню жінку, не знати за що і арештували Явдоху Максимюк Ганнюкову й арештували Миколу Максимюка й арештували Олексу Якібюка й арештували Олену Сліпенчук, котру між ними важко побили. Сих всіх арештували в селі в Зеленім та гонили 26 кільометрів по кількох разів до Жабя а з Жабя до Зеленого і знов до Жабя не знати защо і за якеі А по трох тижнях мук всі вийшли на вольно! Того дня арештували Поляки Максима Зеленчука з Дзимброні коло Жабя. Він ще й тепер в Жабю в арешті.

Може ще є де який суд на світі і на всьо будуть свідки проти ляцьких звірів.

Гуцул.

ВІДОЗВА.

Усіх Українців бувших жовнірів американської армії проживаючих у Філядельфії, Па. проситься, прибути конечно на **ЗБОРИ**, які відбудуться в **слідуючу неділю, дня 21-го серпня 1921 точно о годині 7-ій вечером** в домі Українських Горожан, 818 Норт Френклін ст. Філядельфія, Па.

З причини що маємо дуже важні справи до полагодження, як також має ся вибрати своїх делегатів, які мають удатись в депутації до Вашінґтону, проситься усіх безусловно явитись. **Товариші бувші жовніри!** Чи спати нам тоді, як тиран — Лях висмоктує уже решітки крови наших братів та сестер в старім краю? Ні! Отже приходіть на сі збори усі, як один.

ЗА БУВШИХ ЖОВНІРІВ:
Василь Титанич, Петро Совірка, Михайло Барановський і Михайло Дармограй.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

НАЙСТАВН, ПА. Бр. св. Володимира, від. 105, повідомляє, що звичайний мітінг відбудеться о 3-тій годині пополудни в неділю, 21. серпня, в гали Укр. Громади під ч. 2051 Ровен стр. На порядку нарад є дуже важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — С. Крайник, предс.; С. Слободзян, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Мітінг тов. „Любов", від. 370, відбудеться в неділю, 21. серпня, в церковній гали, 127 Парк стр. Мітінг розпічнеться точно о годині 2-ій пополудни. Всі члени мусять явитися на сей мітінг, бо є важні справи до полагодження, а головно буде відчитана відозва, котра наспіла сими днями і має рішитися сего мітінгу.—Я. Швець, предс.; М. Сампара, секр.

ПОЛОЖЕННЯ НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ.

На основі інформацій п. В., котрий саме прибув до Варшави з Великої України де перебував головно на Лівобережу „Українська Трибуна" містить довшу інформаційну статтю про положення на Україні, котру подаємо в скороченню.

Радянська Україна є в дійсности лише країна, яку більшевики виснажують і жадної самостійности вона не має. Це є просто генералгубернаторство Росії. Всі розпорядження ідуть безпосередно з Москви, поминаючи Харків. Весь адміністраційний апарат находиться в руках Москви, а не Харкова. Безпосередно до Москви йдуть і донесення з міст, минаючи Харків.

На місцях влада поділяє свої функції так: на селах і волостях істнують виконавчі комітети (виконкоми) і комітети незаможних селян (комнезами). Виконкоми це влада виконавча, комнезами законодатна. До комнезамів вписують селян в більшости примусово.

Управління повіту находиться в руках трох осіб. т. зв. комуністичної тройки: голови виконкома, военного комісаря і голови чрезвичайки.

На селах безліч більшевицьких агентів, добре платних, в більшости це карний елемент. По всіх селах закладають більшевики окремі комітети соціялістичної молоді, куди приймають дітей починаючи від 12 років. Дитина відбивається від батьків і що хоче, те й робить. Доводить це до повного розвалу родинного життя.

Стягання розверстки (контінгенту) проводиться при помочи страшного терору. До 1. червня с. р. більшевики мали взяти з України 165 міліонів пудів збіжа, а взяли лише 65 міліонів, та й то в більшости знищилося на зсипних пунктах, тому, що нема відповідних маґазинів на залізницях. Зсипане збіжє позамокало і поросло.

Ціни на Лівобережу є такі, що за міліон совітських рублів не можна купити коня. Корова коштувала 700 тисяч рублів.

Вільна торговля то є фікція. Торговлі немає жадної, бо в крамницях нічого продавати. На базарах можна все дістати, лише не за совітські гроші.

Що до повстань, то вони не припиняються. По більшевицьким газетам по 14. червня на Україні було зареєстровано більше як 36 великих повстанчих груп, не говорячи про дрібні. Ніхто майже з повстанців, з малими майже виімками, не повірить більшевицькій амнестії. Більшевицькі донесення про покуту повстанчих отаманів є тенденційними видумками.

До таких рідких виїмків належить саме повстанець Брацлавщини Сава Чалий, котрий перейшов до большевиків і є тепер комісаром камянецького університету та переслідує студентів і професорів, заводячи неможливий режим шпигунства.

„Український Вістник".

„ЧУДЕСА" НА УКРАЇНІ.

За останній час по селах катеринославської губернії стали появлятися слухи про обнову ікон і инші чудеса. Між иншими в селі Романівка обновилася ікона св. Івана Уса. Виконавчий комітет вибрав спеціяльну комісію, в склад якої увійшли представники військових і цивільних установ а також священства, далі артисти, професори і інжинїри. Комісія найшла, що рама ікони розбирається і прибита новими цвяхами. Арештовано цілий ряд аферистів.

УРОЖАЙ НА КИЇВЩИНІ.

Стан збіжа на Київщині дуже гарний. Передовсім гарна озимина. Селяне запевнюють, що урожай дасть не менше 50 пудів з десятини. Незасіяної землі нема. Завдяки останнім дощам стан пшениці, вівса, ячменю, гречки і проса знаменитий. Барабола теж зародила. Всюди жнива в повному ході.

ПРОСЬБА.

Стрільці зі села Іллинець, Снятинського повіту, находячіся на Чехословацькій землі в крайній нужді, звертаються сею дорогою до своїх краянів з просьбою о якусь хотяй маленьку підмогу. Ми віримо, що кождий(а), котрий чуєсь щирим Українцем, піддержить нас в цій тяжкій хвили. Ласкаві жертви проситься слати на адресу: ONYFRYJ DENYS, Cs. pes. pluk c. 44, I. nahr. rota, Ukr. oddil, Turnow, Checho-Slovak Rep., Europe.

З братерським поважанням: Даниш Онуфрій, Томяк Марко, Мойса Ілько, Жовтяк Михайло, Некорак Стеф. 91-93